

2. fejezet

A miniszter politikai kabinetirodája

Bosánszky Lajos

2.1. A kabinet és a hozzá kapcsolódó szervezeti egységek

Az 1989. évi rendszerváltozás személyemet a Miniszterelnöki Hivatalnál érte, ahol Németh Miklós miniszterelnök munkatársaként a Gazdasági Deregulációs Tanács titkári tisztségét láttam el. 1990 tavaszán az új kormány május 23-i megalakulását követően telefonüzenetet kaptam: az új belügyminiszter azonnal és személyesen kíván velem beszélni. Vele régi ismerősök voltunk, egy évfolyamon végeztük a jogot, a kollégiumban négy éven át egy szobában laktunk. Otthoni anyagi támogatás híján egyetemistaként minden pénzkereseti lehetőséget megragadtunk, közösen végeztünk vagonpakolást, takarítást, költöztetést. Jól összeszoktunk, és megbíztunk egymásban. A több mint harminc évvel későbbi találkozásunkon mint rendszerváltoztató új miniszter azonnal a tárgyra tért, a kölcsönös személyes bizalmunk alapján és a közigazgatási pályafutásomat ismerve felkért, legyek a minisztérium kabinetfőnöke, és szervezzem meg a miniszterhez közvetlenül kötődő csapatot is. Megkérdeztem tőle, „tisztában vagy azzal, hogy bombákon ülsz?” Azt felelte, tisztában van ezzel, és tudja azt is, hogy nincs közigazgatási gyakorlata. Én meg mondtam, hogy reménytelenül civil vagyok, és nincs belügyi gyakorlatom, különösen a rendészeti ügyek állnak távol tőlem. Az nem akadály, mondta, mert ebből a tárcából minél előbb civil minisztériumot kell csinálni. Miután a megtisztelő felkérésre igent mondtam, 1990. június 1-jével kineveztek kabinetfőnökké. A kabinetfőnöki pozícióba tehát nem politikai alapon kerültem, hanem a miniszter úr civil közigazgatási felkészültségem és az iránta való lojalitásom alapján nevezett ki.

A minisztériumi belépésem napján üres szobák fogadtak. A munkatársak kiválasztásában szabad kezet kaptam. Szinte napok alatt sikerült betölteni az üres státuszokat, olyan munkatársakat sikerült kiválasztani, akik szintén profik voltak a közigazgatási munkában. (Többségük ma is komoly beosztásban megbecsült kormányzati, oktatói munkát végez, vagy már elismert szakemberként vonult nyugdíjba.) A miniszteri kabinet kialakításával párhuzamosan folyt a miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó Parlamenti és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya, a Sajtó és Tájékoztatási Főosztály, valamint a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya munkatársainak kiválasztása, feladataik nyugati típusú meghatározása.

A kabinet szorosan kötődött a miniszter tevékenységéhez. A napi munkájának segítése mellett el kellett látni a miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó szervek munkájának koordinálását és felügyeletét is. A kabinetirodán belül működött a miniszter személyi

titkársága. Itt láttuk el a miniszteri tanácsadók munkájával összefüggő teendőket. Idetartozott a Rendőrtiszti Főiskolát, valamint az Államigazgatási Főiskolát felügyelő referatúra. Elláttam a Belső Biztonsági Főosztály (rendőrség rendőrsége) és a Köztársasági Őrezred felügyeletét, továbbá eljártam a miniszter személyes megbízása alapján reám ruházott ügyekben.

A Sajtó és Tájékoztatási Főosztályra meglehetősen nehéz feladat hárult. A minisztérium korábban finoman szólva nem tartozott a polgárok által „kedvelt” tárcák közé. Titkok által övezett erőszakszervezetként tekintettek rá. A tárca rendőrmisztériumi jellegének megszüntetésével a civil minisztériumot ezzel egyidejűleg polgárbarát szervezetté kellett átalakítani. Ehhez hasonlóan kellett eljárni a tárca rendvédelmi szervezeteinél, különösen a rendőrségnél és a határőrségnél. Elég éles vita volt arról, ki kezdje a barátkozást, a polgárok vagy a rendvédelmi szervezetek. A kérdésben hamar döntés született: a minisztériumnak kell megtenni az első lépést, és ebben oroszlánrésze kell hogy legyen ennek a részlegnek. Így a főosztálynak a polgárbarát arculatépítés lett a fő feladata. Ennek keretében először a tárca személyzetét kellett felkészíteni az imázssteremtésben való fokozott közreműködésre, a tömegkommunikációban való személyes részvételre, a korrekt és valós, azonnali tájékoztatás módszereire. Ebben a főosztály profi munkát végzett. A Szonda Ipsos 1992. évi felmérése szerint a minisztérium a tárcák népszerűségi sorrendjében az 5. helyre került. Sikeresnek bizonyult a *Sajtókávéház*. Ezt valóban kávéházi körülményeket és hangulatot teremtvé általában a Duna Palotában rendeztük meg, s a programon a sajtó képviselői vettek részt. Rendszerint a miniszter vagy az őt helyettesítő államtitkár aktuális ügyekről tartott tájékoztatását követően egy-egy asztalnál újságírók és riporterek a belügyi vezetővel estébe nyúló, kötetlen beszélgetést folytattak, ebben a formában kaptak háttérinformációt, vagy tisztázhattak bizonyos „kényes” kérdéseket. A főosztály kidolgozta a rendkívüli helyzetek kezelésének sajtótervét. Megkezdte a Rendőrtiszti Főiskolán *Rendőrség és a média* címen a médiakapcsolat alakításának elméleti és gyakorlati oktatását. Az arculatteremtés és imázsépítés körében a főosztály szervezte a közvélemény-kutatásokat. A rendészeti szervek és a lakosság kapcsolata bizalmi jellegű erősítése érdekében tanulmányokat készítettett, amelyeket a BM Kiadó könyvsorozat formájában bocsátott közre. Mindemellett a főosztály végezte a hagyományos sajtómunkát (napi hírösszefoglalók készültek a minisztériumot érintő cikkekről, rádió- és tévéműsorokról, a főosztály indokolt esetekben előkészítette a tárca válaszait.)

A Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya szervezte a politikai és szakmai vezetők nemzetközi találkozóit. Külön kiemelt feladata volt azoknak az új nemzetközi együttműködési megállapodásoknak az előkészítése, amelyekkel a volt Kölcsonös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST-) tagországokkal megkötötteket kellett felváltani, illetve az EU tagországhoz való közeledést kellett megkezdeni. Mindezek okán nem lehetett eltekinteni vezetői vonalon a személycserétől, így egy kiváló nyugat-európai kapcsolatokkal rendelkező diplomata vette át a főosztály vezetését. A civil diplomata mint új főosztályvezető rövid idő alatt sikeresen alakította ki az új helyzet által megkövetelt munkastílust, és szervezte át a részleg munkáját. A főosztály tevékenyen részt vett a nemzetközi megállapodásokat hatályba léptető joganyagok elkészítésében, a nemzetközi rendezvényeink megszervezésében, a külföldi rendezvényeken való minisztériumi részvétel előkészítésében. Komoly munkát fektetett a külföldön történő tanulási lehetőségek felkutatásába, az oda történő beiskolázásba. Számos külföldi tapasztalatcserét szervezett az állomány tagjai részére, főleg a nyugati szakmai megoldások megismerése érdekében.

Sürgős teendőként hárult a kabinetre *A Nemzeti Megújódás Programja* belügyi részanyagának előkészítése. A részanyagok elkészítésére a szakfőosztályok kaptak felkérést, ezeket a közigazgatási államtitkár és helyettesei pontosították, végül a kabinet összegezte. A belügyi anyagot a kormányhivatali kollégák elismerően minősítették (szövegünk több helyütt is szó szerint felismerhető a kormány által elfogadott programban.)

A politikai államtitkári tisztséget a minisztériumi szervezetben új konstrukcióként alakították ki. Tevékenysége lényegében a miniszter politikai, de elsősorban a parlamentben végzett munkájának segítése lett volna. Sajátos megoldást választottak viszont a funkció betöltésére. Nem a minisztert adó kormánypárt tagjainak, hanem a koalíciós partnerpártnak a soraiból került ki az illető. A belügy esetében a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt (FKGP) tagja lett a politikai államtitkár. Meglehet, hogy a kettősség elméletileg jó megoldásnak tűnt, de a gyakorlat éppen az ellenkezőjét igazolta, mert ez a párt nem segítette, sőt inkább hátráltatta a koalíciós összhang kialakulását. A FKGP-n belüli botrányok, a „kített” ügyök, a bekövetkezett frakciószakadás és más körülmények nehezen leküzdhető, gátló tényezők voltak a politikai együttműködésben. A bizalmatlansági és együttműködési gondok 1993 elején MDF-es politikai államtitkár kinevezéséhez vezettek.

A politikai államtitkár felügyelete alá tartozó Parlamenti és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya a parlamenti munkát segítette. Ennek során részt vett a belügyi tárgyú országgyűlési napirendi pontok tárgyalásának előkészítésében, az interpellációk, a képviselői kérdések megválaszolásának előkészítésében. Tartotta a kapcsolatot az Országgyűlés hivatali egységeivel, szervezte a parlamenti bizottságok tanácskozásain való minisztériumi szakértői részvételt. A másik jelentős feladata a minisztérium és a társadalmi kapcsolatok szélesítésének ápolása. Ennek keretében közel száz hazai állampolgári közösséggel és több hasonló külhoni szervezettel épített ki és tartott kapcsolatot.

2.2. A fontosabb események

A rendelkezésemre álló terjedelem okán a jelen fejezetben nincs lehetőség arra, hogy a minisztériumi hivatali egységek négyéves munkájáról részletes ismertetést adjak. Úgy gondolom azonban, hogy hasznos a fontosabb események közül néhányra röviden kitérnem. Az alábbi példák – mint a cseppek a tenger – érzékeltethetik a kabinetiroda korábbi speciális feladatait.

A taxisblokádnak és annak politikai kezelésének történetét többen megírták ilyen vagy olyan indítatással, ezért itt arról szeretnék beszámolni, mi történt a miniszteri kabinetiroda falai között.

A kormány politikusai ebben az időszakban eléggé kényelmetlen helyzetben voltak. A jövedéki adóval terhelt dízelolaj és a fűtőolaj közötti jelentős árkülönbség miatt beindult az olajszőkítés. Ez amelle, hogy bűncselekménynek minősült, jelentős adókiesést is okozott. A pénzügyi kormányzat nem tudott külföldi támogatást szerezni az átmeneti pénzügyi nehézségek áthidalására, az üzemanyag-tartalék csak napokra volt elég. A kormány ezért úgy döntött, 65%-kal megemeli az üzemanyag árát, és ennek bejelentése október 25-én megtörtént. Ez ellen tiltakozva október 26-án hajnalra *állampolgári engedetlenség* címén a személy- és teherfuvarozók lezárták a budapesti és más dunai hidakat. Másnap a fővárosi taxisblokádnak országos megmozdulássá szélesedett.

Ezen a reggelen a minisztériumba csak kevesen tudtunk bejutni. A belügyminiszter a kórházban ápolat miniszterelnököt helyettesítve a Parlamentben tartózkodott. Innen telefonon kért, azonnal hívjam fel Barna Sándor budapesti rendőrfőkapitányt, és közöljem vele, sürgősen indítsa el a vele megbeszélte akciót. Átadtam az üzenetet, és megkérdeztem, „tudod, miről van szó”? Azt mondta: „igen, és intézkedni fogok”. (A hozzám eljutott információk szerint arról lehetett szó, hogy a rendőrség a honvédségtől vegyen bérbe olyan trélereket, amelyek nagy tömegű tehergépjárművek blokádból való elszállítására alkalmasak, mert ha fel kell számolni a blokádot, ilyen műszaki eszközökkel a Belügyminisztérium még nem rendelkezett.) A belügyminiszter szobájában égtek a telefonvonalak, különböző vérmérsékletű parlamenti képviselők, pártpolitikusok akartak személyesen beszélni vele, nem hitték el, hogy most éppen helyettesíti a miniszterelnököt. Volt, aki bujkálással vádolta, több képviselő azonnali *erőszakos* feloszlatast kért. A legdurvább követelések közül csak egyet említenék: „ha a miniszterünk nem hajlandó azonnal lövetni, kilépek a frakcióból, illetve a pártból”. Szerencsére Horváth Balázs nem ilyen miniszter volt.

A késő délelőtti során a miniszter megérkezett a hivatalába a tárgyaló kormánytagokkal, hogy a fuvarosok képviselőjével egyeztessenek. A képviselőiket én fogadtam, vezetőjük maliciózan megjegyezte: „Hát, bejönni bejöttünk, de nem biztos, hogy kijutunk.” Csak annyit mondtam: „Innen biztosan.” A tanácskozást megkezdte azzal, hogy a befejezésig a tárgyalóteremből senki nem jöhet se ki, se be, a telefonokat nem lehetett bekapcsolni. Dél körül a fuvarozók egyik vezetőjét (emlékeim szerint Horváth Pál volt) a telefonhoz hívták. Kijött. Tájékoztatták, hogy a köztársasági elnök egyetért a fuvarosokkal. Innem nem volt tovább, a taxisok megkötötték magukat, a tárgyalás sikertelenül végződött.

A délután során a minisztérium rendészeti szakvezetőivel való megbeszélésen elemezve a helyzetet egyértelmű szakmai vélemény volt, hogy ez már rég nem állampolgári engedetlenség, hanem szervezett formában elkövetett bűncselekmény-sorozat, amelynek megszakítása a rendőrség alapvető kötelezettsége. Ám a tettek helyett a hezitálás volt a jellemző. A köztársasági elnök kijelentette, hogy *a honvédség erői semmilyen rendfenntartó feladatra sem használhatók fel*. Azt, hogy a honvédség erői szó alatt ki mit értett, ma sem tudom. (Nem fegyvert kért a belügyminiszter, hanem polgári célra is felhasználható közlekedési eszközt, amelyet rendészeti dolgozó vezethetett volna.) Barna Sándor a sajtó felé és több helyütt nyilvánosan hangoztatta, így a helyszíneken a blokádban részt vevők felé is, hogy nem hajlandó erőszakot alkalmazni. Ez érthetetlen volt, mert ha azt a parancsot kapja, hogy szállítsa el a tilosban és jogellenes módon parkoló járművet (mint a bűncselekmény elkövetésének akár el is kobozható eszközét), akkor ezt meg kell tennie. A további események már a Belügyminisztériumon kívül folytatott tárgyalások voltak, amelyek napok múlva sikerre vezettek.

A fentebb említett szakmai véleményt, miszerint bűncselekmény történt, később igazolta az a tény, hogy az Országgyűlés 1991. február 19-i ülésén elfogadta a taxisblokádot résztvevőire vonatkozóan Göncz Árpád által beterjesztett közkegyelmi törvényjavaslatot. Egy dolgot viszont Horváth Balázs belügyminiszter blokádat alatti magatartása tekintetében külön ki kell emelnem. Nem igaz, hogy a blokádat idején a Parlament ablakából való integetésekor ittas volt, ahogy végig nem volt az. Sokkalta inkább idegileg kimerült, éhes és kialvatlan volt, az ittassággal kapcsolatos állítás hamis és félrevezető.

Véleményem szerint Horváth Balázs igyekezett megfelelni a belügyminiszterrel szembeni elvárásoknak. Ám régi és közvetlen kapcsolatunk okán utólag megállapítható,

hogy nem volt vezető típus, ügyvédi pályafutása sem a döntéshozatali képességeit erősítette. Miniszterként is szabadgondolkodású, megértő, egy kissé bohém természetű ember maradt, mindezek viszont nem a legmegfelelőbb adottságok a szigorú alá-fölé rendeltségi viszony alapján működő nagy szervezet irányítására, az esetleg bekövetkező rendészeti válsághelyzetek hatékony kezelésére.

A szigorúan titkos (a továbbiakban: szt.) *tiszti állomány felszámolását* az első és legfontosabb teendőnek tartotta a politikai vezetés. A szigorúan titkos tiszti állomány nem keverendő össze az ügynökökkel. Az szt. tisztek hivatásos belügyi állományban rendőrtiszti (tisztheyettesi) rangban is álltak a polgári állásuk mellett. Bizonyos állásoknál feltétel volt a szt. tiszti állományba való tartozás (például az egyes minisztériumok nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó főosztályvezetői vagy a nyugati külképviseletek sajtó-, illetve kultúrattaséi a postaküldemény-ellenőrzésben vagy a távbeszélő szolgálatoknál dolgozók esetén.)

Az állomány felszámolását sokan ellenezték. Voltak, akik Horváth Balázs semmivel sem indokolható, kezelhetetlen, amatőr intézkedésének minősítették, sőt bűnként olvasták a fejére, hogy az szt. tiszti állomány szétverése olyan bűn, amely alól a pápa sem adhatna feloldozást. A felszámolás azonban nem Horváth Balázs intézkedése volt. A kormány a megalkulását követően az állambiztonsági ügyek felügyeletére létrehozta a miniszterelnök vezetésével és az érintett miniszterek részvételével működő Nemzetbiztonsági Kabinetet, ez a testület határozta meg az állambiztonsági tevékenység főbb irányait. Hozzá tartozik az ügyhöz, hogy az szt. tiszti állomány jogszerű foglalkoztatásának nem volt meg a törvényes alapja sem, hiszen azt csupán egy belügyminiszteri parancs szabályozta. Ezért véleményem szerint az intézkedés szükségességét megkérdőjelezni és a belügyminiszter felelőtlenségét hangoztatni minimum túlzás. Az egy más kérdés, hogy kinek mit kellett volna kiépíteni helyette.

Előkerült a *C-79 számú dosszié*, amelyet 1990. június 26-án adtak át a miniszter részére, mondván, ebben szigorúan titkossá minősített adatok vannak arról, hogy egy Carlos néven ismert nemzetközi terrorista 1979 és 1985 között Magyarországon tartózkodott az akkori politikai vezetés tudtával. (Carlos eredeti nevén Iljics [!] Ramirez Sanchez, az egyik legkeresettebb terrorista volt, számtalan merénylet elkövetése fűződött az ő és társai nevéhez, sok biztonsági szolgálat kereste, végül francia kommandósok fogták el Kartumban, és „lopták át” Franciaországba, ahol elítélték, s ahol ma is életfogytiglani büntetését tölti.) A szóban forgó dosszié nem volt teljes, a több ezer oldalas iratanyagból csak részanyagokat tartalmazott. Ez a rövidebb anyag arról szólt, hogy Carlos és társai többször tartózkodtak Magyarországon is, hogy kipihenjék a „forradalmi harc” okozta fáradalmakat. Egyébként a Szovjetunió támogatását élvezve szabadon közlekedtek a „szocialista tábor” területén belül az ottani politikai vezetők támogatásával. Tekintettel arra, hogy nálunk már fegyvereket tároltak, lögyakorlatokat tartottak, a magyar titkosszolgálat egyre többet kellemetlenkedett velük szemben, így már korábban kiszorították őket hazánkból.

Az aktát természetesen átadtuk a miniszternek, aki azonnali és előkészítés nélküli sajtótájékoztatón egy az egyben bemutatta a sajtóközönségnek a titkos iratokat, ismertetve a benne foglaltakat. Ebből az egy dossziéból az ügy részletei nem voltak teljesen megismerhetők, a sajtótájékoztatón feltett kérdésekre így pontos válasz sem volt adható. A kevés információ okán a sajtótájékoztatón elhangzottak találgatásokhoz vezettek. A rögtönzött

sajtótájékoztató politikai hiba volt, amellyel kapcsolatban azonnal szenzációs cikkek születtek. Sok levél érkezett, amelyekben mindenki tudni vélte Carlos és társai hazai rémtetteiről. (Egy úr, aki fűtő volt, azt állította, hogy Carlosék szőnyegbe csavarva égették el áldozataikat a Margitszigeti Nagyszálló kazánjában. Olyan esetet is „feltártak”, amely szerint az őt követő titkosszolgálati embert maga Carlos a fülénél fogva, oldalába pisztolyt nyomva kísérté be a rendőrségre.) A terrorcselekményekkel érintett nyugat-európai országok – mivel kérésükre nem adtunk ki adatokat, a volt szocialista „testvérországok” pedig hallgattak a náluk történteikről –, minket tekintettek bűnbaknak. Ez mindenképpen elkerülhető lett volna. (A teljesebb körű adatok hivatalos átadására végül 1997-ben került sor.)

Az oroszországi zsidók kivándorlása nem volt egy agyonpublikált esemény, de iszonyatos munkát rótt a rendvédelmi állományra, valamint az utaztató cégekre. Kevesen tudják, hogy az Izrael állam által ösztönzött kivándorlási hullám során, amely 1990-ben vette kezdetét, sok ember utazott át Magyarországon, vonaton, buszon, majd Ferihegyről repülőgépen Izraelbe mint célországba. A megnövekedett utaslétszámot csak sürített járatokkal lehetett kezelni. Az Iszlám Szent Háború Palesztina Felszabadításáért nevű szervezet viszont 1990 tavaszán terrorakciókkal fenyegette meg a közreműködőket, és egy hét türelmi időt jelöltek meg.

Csak valószínűsíthető, hogy a magyarországi májusi rendszerváltozás miatt a fenyegetés beváltásával a palesztin szervezet kivárt. Egyértelművé vált viszont, hogy az új kormány folytatja a nemzetközi megállapodásban vállalt kötelezettségeket. Fontos volt azt is tisztázni, mi Izrael terve a letelepítés helyével, mivel a terroristák a fenyegetés okaként azt jelölték meg, hogy Izrael Palesztina területén kívánja tömöríteni a világ zsidóságát. A Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályának szervezésében sor került Horváth Balázs és az izraeli nagykövet találkozájára. Itt a nagykövet kijelentette, továbbra is garantálják, hogy nem telepítik le az oroszországi zsidókat Izrael palesztinok által lakott területeire, vagyis nem szolgáltatnak okot a fenyegetés beváltására. Ez megnyugtatónak hatott, nem történtek atrocitások egészen 1991. december 23-áig.

Ekkor robbantásos merényletet hajtottak végre az áttelepülőket a Keleti pályaudvarról a Ferihegyi repülőtérre szállító autóbusz ellen. Négy utas könnyebben, két rendőr súlyosan megsérült. Mint kiderült, a robbantás elkövetői Andrea Klump és Horst Ludwig Meyer voltak, a RAF nevű német terrorcsoport tagjai, akiket vélhetően a palesztin terrorszervezetek is pénzelték. A merényletről értesülve már Boross Péter belügyminiszter adott utasítást a rendkívüli repülőtéri rendszabályok bevezetésére. Az áttelepülők szállítása folytatódott, így a 1990-es évek során több mint *négyszázezer* orosz bevándorló Magyarországon átutazva került ki Izraelbe. A rendészeti szerveink az igen megterhelő körülmények között is kiváló munkát végeztek, az irányadó nemzetközi közvélemény hazánknak a kivándorlásban végzett munkáját profinak és dicséretesnek tartotta.

Már hosszabb ideje folytak tárgyalások a Szovjetunióval a Don menti és más harctereken *elesett magyar honvédek emlékművével* kapcsolatban. Ugyanakkor a rendszerváltoztatás idején itthon több esetben atrocitások érték a Szovjetunió elesett katonáinak emléket, illetve nyughelyet biztosító létesítményeket. Ezért sor került a szovjet nagykövettel való egyeztetésre. Ennek részleteit nem kívánom ecsetelni. A megbeszélés célja az volt, hogy valamilyen megoldást találjanak, mert mint a nagykövet úr mondta, az orosz emberek nem értik az oko-

kat, mi a bajunk a halottaikkal. A tárgyalás során jó pár lehetőség felmerült az események normális mederbe való terelése érdekében (például hozzunk erre nézve tiltó törvényt). Végül abban maradtunk, próbáljuk ki a legegyszerűbb és legemberibb megoldást, bízunk a szó erejében, forduljunk ez ügyben közvetlenül polgártársainkhoz. Ezt követően ott és akkor közösen fogalmaztuk meg a levelet, amelyet eljuttattunk minden polgármesterhez, kérve, tegyék közé, hirdessék ki, és segítsék a megoldást.

A levél bevezetője így szólt: „Köztudott, hogy az emberiség kultúrtörténetét végigkíséri a holtak emlékének tisztelete.” A levél rámutatott arra, hogy már a kőkorszak embere is gondoskodott halottai nyugalmaról, a megemlékezés azóta erkölcsi kötelezettséggé vált. A levél felhívta a figyelmet arra, hogy a hazánk területén meghalt szovjet katonák tisztességes katonaemberek voltak, akik esküjükhöz híven parancsot teljesítve vesztették életüket, és semmi közük nem volt a politikusok gazemberségeihez. Értük gyászukban anyák, feleségek, gyermekek, barátok hullatták könnyeiket ugyanúgy, ahogy a magyarok is a sajátjaiért. A belügyminiszter ebben a levélben arról is írt, hogy amennyiben az emlékmű vagy nyughely nem a mi szokásainknak megfelelő helyen áll, más méltó helyet kell biztosítani. Ha a más helyre helyezendő emlékmű alatt halottak nyugsznak, úgy hamvaikat a kegyeleti szokások szerint kell áthelyezzék. Bármilyen szokatlan is volt ez a megoldás, a célját elérte, az atrocitások megszűntek.

A kiszagda politikusok *átvilágítására* az ügynöki múlttal való gyanúsítgatások következményeként, a kiszagdák kérésére került sor. Ezt teljesítve 1991. május 31-én a miniszterelnök átadta részükre az eredményről szóló igazolásokat. Torgyán József a borítékot felbontva abba beletekintett, és megtagadta az átvételt. Természetesen a dologból ügy lett. Az ellenzék szerint a megállapítás alapját képező iratok szigorúan titkosak, nem lett volna szabad az abban foglalt adatokat így kezelni.

Az ezt követő hetekben több száz levél érkezett a Miniszterelnöki Hivatalhoz, amelyekben kérték, igazolja a hivatal, hogy feladójuk nem ügynök. A közel 500 kérelem átkerült a belügyminiszterhez megválaszolás céljából. Mi először tájékoztattuk az összes kérelmezőt, hogy az 1957. évi IV. törvény 51. §-a szerint „[h]atósági igazolást akkor lehet kiállítani, ha ezt jogszabály előírja, vagy ennek szükségességét az ügyfél valószínűsíti”. Mivel a kért igazolás kiadására nézve nincs jogszabályi előírás, kértük az ügyfelet, valószínűsítse az igazolás szükségességét. Csak elenyésző számú beadvány érkezett vissza, amelyekben a szükségesség indokolása számunkra nem volt megalapozott, ezért ezeket mint alaptalanokat elutasítottuk. (Például van, aki ezt írta: „azért szükséges, mert azt mondták a kocsmában, hogy piszkos háromperhármas vagyok, ezért szeretném az igazolást az orruk alá dörgölni.”) A további vitákat elkerülendő a belügyminiszter államtitokká nyilvánította a III/III. ügyosztály iratait a kérdés későbbi jogi rendezéséig.

II. János Pál pápa magyarországi látogatásának lehetőségét az olasz felsőház elnöke, Spadolini vetette fel egy 1988. évi látogatása során egy Grósz Károly miniszterelnöknek szegezett kérdésében, miszerint: „A pápa miért nem jöhet Magyarországra?” A kormányfő válasza az volt: „Ha akar, akkor jöjjön.” A politikai reformfolyamatok, a közelgő választások miatt az időpont kiválasztása azonnal kényes belpolitikai kérdéssé vált, nehogy választási kampánycélokra használhassa bárki az eseményt. Ilyen megfontolásokat is figyelembe véve született egyezség: a látogatás éve 1991 legyen.

A látogatás előkészítésénél két dologra kellett figyelemmel lenni. Egyrésztől II. János Pál a Vatikán államfője, másrésztől a katolikus keresztény anyaszentegyház feje. Ennek megfelelően figyelemmel kell lenni egy államfőnek kijáró és a protokollnak megfelelő személyi biztonság fenntartására, mégpedig kiemelt biztonságára, hiszen akkor ő volt az egyik leginkább fenyegetett személyiség. Tekintetbe kellett venni azt is, hogy az általa celebrált szertartásokon tíz- és százezrek vesznek részt, ráadásul közterületeken. (A nagy tömeg egyrészt megkönnyíti egy merénylet elkövetését, de önmagában is veszélyforrás, például a résztvevők halálra taposhatják vagy agyonnyomhatják egymást egy pánik következtében.) Ezért a minisztérium rendvédelmi szakszolgálatának kiemelt módon kellett felkészülniük a személy védelmére és a helyszínek biztonságára. Igen alapos felkészülés folyt, folyamatosan egyeztetve a vatikáni biztonsági szolgálattal. Bonyolította a helyzetet, hogy a közvetlen környezetünkben háborúk kezdődtek. Tavasszal kitört a horvátországi háború, amely érintette a közös határon túli és inneni magyar településeket, ezt követte a szlovéniai tíznapos háború. Ezek biztonságra gyakorolt hatása Pécs városát érinthette, ahová a határon túlról is várt az egyház híveket az eseményekre (például július 27-én Hercegszántónál jugoszláv lövedék csapódik be, Barcsot ősszel már szerb bombázás érte). A program véglegesítésénél a pápa elfogadta azt az ajánlatot, hogy szárnyashajóval jöjjön Esztergomból Budapestre, viszont a Duna nemzetközi folyam, középvonala két ország közötti határ, így a túlsó partról a hajó nem volt védhető. Ráadásul július 27-én a körtvélyesi felvízcsatorna feltöltésének megkezdésével megindult a Duna elterelése Szlovákia részéről. A biztonságért felelős vezetők az említett nehézségek ellenére példászerűen oldották meg a felkészülést, számítva a meglepetésekre, és azok elhárítási módját is kidolgozták.

Természetesen, mint mindig, érkeztek kritikák. Például: miért állnak az oltárnak hátul a kommandósok? A választ, miszerint onnan nem támad a merénylet, ezért a tömeget figyelik, megértően nyugtázták. Kellemetlenebb volt az esztergomi eset, ahol a rendvédelmi szervezetek helyszínt biztosító egyenruhás állománya igen nagy létszámúnak tűnt, többen ezt a fegyveres erők ide nem illő demonstrációjának tartották. Az esztergomi egyházi szervezők szerint több mint nyolcvanezer hívő volt várható, ekkora embertömeg biztonságához mérten állapítottuk meg a menekülő útvonalakat, a szükséges rendőri, határőri, polgári védelmi, tűzoltói létszámot (persze ezen túl jelen voltak a szertartáson részt vevő sokadalomban a civil ruhás biztonságiak, orvosok, mentősök, ápolók is). Itt és csak Esztergomban az erődemonstráció látszatát az okozta, hogy a jelzettnél jóval kevesebb, alig harmincezer hívő volt jelen. Tudtuk, hogy a szentatyának van egy fogadalma: amennyiben a szertartások alatt a jelenlévők közül bárki erőszakos halált hal (akár pánik miatt is), oda minden évben visszazarándokol. Meg kell valljam, ilyen kulturált, de kemény figyelmeztetést soha nem hallottam. A pápa programjait végül is semmilyen esemény nem zavarta meg, a helyszínek biztosítása sikeres volt. A személybiztosító kíséret teljes szellemi és fizikai erőbedobással, fegyelmezetten végezte a feladatát. A kiemelten biztonságos pápamobilt kísérő sötét öltönyös személybiztosító személyzet olyan méltósággal és pontossággal dolgozott, hogy sokan el sem akarták hinni, ők a mi embereink.

Antall József halálát követően belügyminiszterünket kormányfővé választották. Elköszönt minisztériumunktól, csak a személyéhez közvetlen kötődő két személyi titkárt és titkárnőjét vitte magával. Az új miniszter *Kónya Imre* lett, aki arra kért, maradjak a beosztásomban. Azonban elmondtam neki, hogy a közelgő évben kampányidőszak kezdődik. Jobb, ha idehozza korábbi kollégáit, bizalmi embereit. Mivel megüresedett a Törvényelőkészítő

Főosztály vezetése, a miniszter úr egyetértésével két jogász kollégámmal és két kolléganőmmel átmentem erre a főosztályra. Innentől kezdve már a közigazgatási államtitkár alárendeltségében végeztem a főosztályvezetői munkát egészen 1995 végéig.

Ami a távozó miniszterünket, Boross Pétert illeti, meggyőződése, és ez nem csupán az én véleményem, ő volt a rendszerváltozás rendészeti „vezénylő tábornoka”, a belügyi folyamatok irányítását meghatározó miniszter. Kiváló jogérzéssel rendelkező, akaratát világosan és egyértelműen kifejező, határozott, döntésképes tulajdonságokkal rendelkező gyakorlott vezetőt ismertünk meg benne. Elvárta a pontos, naprakész tájékoztatást, az élet-szerű látásmódot, a végrehajtható megoldások kidolgozását. Közvetlen munkatársaitól megkövetelte: „Fogjátok le a kezem, ha számárságot tennék!” Ezek a tulajdonságai segítették az olyan helyzetekben, amikor a kormánypártok vezetése küzdött a „rettenetes tagsággal”, pártszakadások tarkították a belpolitikai eseményeket, időnként kisebbségben kellett kormányozni. Tudta, hogy ehhez meg kell nyernie a szakapparátus tagjainak bizalmát, amihez elsősorban a közszolgálatot szakmailag és emberileg tisztességesen elvégzőkért való nyílt kiállása kellett.